

مجله علوم تربیتی و روانشناسی
دانشگاه شهید چمران اهواز، پاییز ۱۳۸۵
دوره سوم، سال سیزدهم، شماره ۳
ص: ۱۸۸-۱۶۳

تاریخ دریافت مقاله: ۸۵/۱۰/۴
تاریخ بررسی مقاله: ۸۵/۱۱/۷
تاریخ پذیرش مقاله: ۸۵/۱۱/۱۶

رابطه الگوی پنج عاملی شخصیت با احساس شادکامی در دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه شهید چمران

دکتر جمال حقیقی*
ابوالقاسم خوش کنش**
دکتر حسین شکرکن*
دکتر منیجه شهنی ییلاق*
دکتر عبدالکاسم نیسی*

چکیده

در این پژوهش، رابطه الگوی پنج عاملی شخصیت با احساس شادکامی در دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه شهید چمران مورد بررسی قرار گرفت. افراد شرکت کننده در نمونه تحقیق شامل ۵۶۹ نفر (۳۵۶ دانشجوی دختر و ۲۱۳ دانشجوی پسر) بودند که به روش نمونه گیری تصادفی طبقه‌ای از میان دانشجویان دختر و پسر دوره کارشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز برگزیده شدند. برای بررسی فرضیه‌های پژوهش، دانشجویان مورد نظر به وسیله فرم کوتاه آزمون شخصیتی نئو و مقیاس شادکامی آکسفورد مورد مطالعه قرار گرفتند. تحلیل داده‌ها فرضیه‌های تحقیق را تأیید کردند و نشان دادند که بین ویژگی‌های پنجگانه شخصیتی و احساس شادکامی همبستگی‌های ساده و چندگانه وجود دارد.

کلید واژگان: الگوی پنج عاملی شخصیت، احساس شادکامی

* عضو هیأت علمی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز
** دانشجوی رشته دکتری روانشناسی در دانشگاه شهید چمران اهواز
بدین وسیله از آقای کیومرث بشلیده، همکار محترم، که اوقات زیادی را صرف تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش کرده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌شود.

مقدمه

یکی از رشته‌های بدیع روان‌شناسی که در اواخر سده بیستم میلادی پا به عرصه وجود نهاده و افق تازه‌ای را پیش روی روان‌شناسان و پژوهشگران گشوده است، روان‌شناسی مثبت^۱ نامیده می‌شود. در این نوع روان‌شناسی، به جای تأکید بر شناسایی و مطالعه کمبودهای روانی و کاستیهای رفتاری و ترمیم یا درمان آنها، به شناخت و ارتقای وجوه مثبت و نقاط قوت انسان توجه و تکیه می‌شود. این رشته جدید طیف وسیعی از مفاهیم روان‌شناختی از جمله مفهوم شادکامی^۲ را در بر می‌گیرد. گرچه این مفهوم برای جوامع و اقوام مختلف تازگی ندارد و از دیر باز مورد نظر فیلسوفان و اندیشمندان بوده است، لیکن مطالعه علمی آن در سالهای اخیر، آن هم توسط روان‌شناسان، آغاز شده است.

شادکامی ناشی از قضاوت و داوری انسان درباره چگونگی گذران زندگی است. این نوع داوری از بیرون به فرد تحمیل نمی‌شود، بلکه حالتی است درونی که از هیجانهای

مثبت تأثیر می‌پذیرد (مایرز و دینر^۳، ۱۹۹۵). بر این اساس، شادکامی بر نگرش و ادراکات شخصی مبتنی است و بر حالتی دلالت می‌کند که مطبوع و دلپذیر است و از تجربه هیجانهای مثبت و خشنودی از زندگی نشأت می‌گیرد (هیلز و آرچیل^۴، ۲۰۰۱). از دیدگاه روان‌شناسان، دو نوع شادکامی وجود دارد. نوعی از آن از رهگذر شرایط محسوس زندگی همچون زناشویی، تحصیل، شغل، آسایش و به طور کلی امکانات مالی و رفاهی حاصل می‌گردد که به آن وجه عینی^۵ شادکامی می‌گویند و نوع دیگر متأثر از حالات درونی و ادراکات شخصی است که از آن به شادکامی ذهنی^۶ یا احساس شادکامی تعبیر می‌شود. شواهد موجود گویای آنند که احساس شادکامی مولد انرژی، شور و نشاط و حرکت و پویایی است و همچون سپری می‌تواند آدمی را در برابر استرسها و مشکلات محافظت و سلامت جسمی و روانی او را تضمین کند.

شناسایی عوامل مرتبط با شادکامی کار چندان ساده‌ای نیست (دینر، ۲۰۰۰). خوشی

3- Myers & Diener

4- Hills & Argyle

5- objective

6- subjective

1- positive psychology

2- happiness

زده‌اند. نتایج این پژوهشها به طور خلاصه بیانگر آنند که شادکامی با پیشایندهای شخصیتی، شناختی و مذهبی پیوند نزدیک دارد. همچنین، این یافته‌ها نشان می‌دهند که شادکامی با پیامدهای مثبتی مثل سلامت جسمی و روانی، عملکرد مطلوب و تولید و کارآفرینی همراه است.

بی‌مناسبت نیست که پیش از اشاره به گزیده‌ای از پژوهشها، به بحث کوتاهی درباره تفاوت‌های فردی در زمینه شادکامی بپردازیم. این گونه تفاوتها هم به ویژگیهای شخصیتی و هم به خصوصیات موقعیتی نسبت داده می‌شوند. چنان که برخی از نظریه پردازان معروف شخصیت همچون آیزنک^۲ (شولتز و شولتز^۳، ۱۹۹۸ ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۸۴) اظهار می‌دارند، تفاوت‌های شخصیتی متأثر از زمینه‌های ارثی هستند. البته تردیدی نیست که برخی از موقعیتها نیز می‌توانند به افراد در کسب مهارت‌های لازم برای دستیابی به بهزیستی و شادکامی کمک مؤثر کنند. پژوهش نشان می‌دهد که افراد شاد و غیرشاد دارای نیمرخهای شخصیتی^۴ متمایز از

و لذت نه تنها همیشه به شادکامی منجر نمی‌شوند، بلکه ممکن است آسیب‌زا نیز باشند. به عنوان مثال، خوشی یا لذت ناشی از مصرف سیگار و یا مواد دیگر ممکن است در دراز مدت به تغییر حالات روانی و بیماریهای جسمی مبدل گردد. همچنین، گرچه پدیده‌هایی مانند انتقام جویی، دزدی، و یا تجاوز به حقوق دیگران در کوتاه مدت با رضایت خاطر همراهند، لیکن در نهایت ممکن است افراد درگیر و گرفتار را با پیامدهای نامطلوب روانی، اجتماعی و حتی بدبختی و فلاکت مواجه سازند. بنابراین، به نظر می‌رسد که شادکامی با عوامل گوناگون فردی، تربیتی، اجتماعی و حتی سیاسی و فرهنگی ارتباط داشته باشد.

در چند دهه اخیر، یکی از عرصه‌های فعال پژوهش به روان‌شناسی مثبت، به ویژه به مفهوم شادکامی اختصاص یافته و از این رهگذر یافته‌های جدید و امیدبخشی فراهم آمده است (هیلز و آرچیل، ۲۰۰۱، دینر، ۲۰۰۰، سلینگ من^۱، ۲۰۰۰). از جمله در برخی از کشورها، پژوهشگران برای پاسخگویی به پرسشهای متعدد مرتبط با شادکامی دست به مطالعات گسترده‌ای

2- Eysenck
3- Schultz & Schultz
4- personality profiles

1- Seligman

یکدیگرند (دینر، سو، لوکاس و اسمیت^۱، ۱۹۹۹). معمولاً افراد شاد برون گرا^۲، خوش بین^۳ و امیدوارند و از عزت نفس بالا و جایگاه مهار درونی^۴ برخوردارند. این ویژگیهای مثبت به ندرت در افراد غیرشاد ملاحظه می شود.

کاستا و مک کری^۵ (۱۹۸۰) دریافته اند که برون گرایی با هیجانهای مثبت و شادکامی همبستگی نسبتاً نیرومندی دارد. به نظر این پژوهشگران، برون گرایی می تواند احساس شادکامی را تا هفده سال بعد پیش بینی کند. البته از دو مؤلفه کلی برون گرایی - اجتماعی^۶ بودن و تکانشوری^۷ - مؤلفه اول بیشترین همبستگی را با شادکامی نشان داده است. از گزارش فرانسیس^۸ (۱۹۹۹) نیز چنین بر می آید که بین حیطه برون گرایی آزمون نشو- پی آی و شادکامی همبستگی مثبت نسبتاً بالایی وجود دارد. در عین حال، همین گزارش مؤید همبستگی منفی نسبتاً بالا بین حیطه روان نژندی و شادکامی است. لارسن

و کتار^۹ (۱۹۹۱) دریافتند که برون گرایان به شدت به محرکهای مثبت واکنش نشان می دهند. بر این اساس، ترکیب برون گرایی و موقعیتهای خوشایند موجب بروز شادی و هیجانهای مثبت می شود. این نکته به نوعی ظریف بیانگر و مؤید تعامل بین شخص و موقعیت است. این نکته را به شکل دیگری نیز می توان توصیف کرد و آن این که اشخاص موقعیتهایی را بر میگزینند که با شخصیت و روحیاتشان سازگار باشند. به عنوان مثال، برون گرایان وقت بیشتری را صرف فعالیتهای اجتماعی و جسمی می کنند. هدی و ورینگ^{۱۰} (۱۹۹۲) در مطالعه طولی خود پی بردند که افرادی که نگران هستند یا به هر دلیلی روان نژندند و یا مهارتهای گروهی اندکی دارند، از موقعیتهای اجتماعی اجتناب می کنند. آرجیل (۱۹۹۴) نیز در پژوهشی دریافت افرادی که فاقد مهارتهای اجتماعی اند از موقعیتهای بسیاری که دیگران لذت می برند، اجتناب می ورزند. این نکته بیانگر این موضوع است که مهارتهای اجتماعی خود یکی از اصول لذت بردن از زندگی یا وجوه آن است. همچنین، هدی،

- 1- Suh, Lucas & Smith
- 2- extravert
- 3- optimist
- 4- internal locus of control
- 5- Costa & McCrae
- 6- sociability
- 7- impulsiveness
- 8- Francis

- 9- Larsen & Ketelar
- 10- Headey & Wearing

است. برون گرایان دارای مهارتهای اجتماعی قویتری هستند و این امر آنها را قادر به برقراری ارتباطات اجتماعی مؤثر می‌سازد.

هدی، وین هوون^۳ و ورینگ (۱۹۹۱) در یک مطالعه طولی دریافتند افرادی که مستعد برون‌گرایی بودند، به ویژه افراد جوان، رویدادهای مطلوبی در زندگی مخصوصاً در عرصه‌های کار و اوقات فراغت داشتند. این موضوع می‌تواند با انتخاب ورود به چنین رویدادهایی و یا از طریق توانایی برای تغییر رویدادهایی که در آن قرار دارند انجام پذیرد و به احساس شادکامی بیشتر منجر شود. چرا درون‌گرایان چنین کارهایی نمی‌کنند؟ شاید به این دلیل که آنها فاقد مهارتهای لازم هستند.

آرجیل و لو^۴ (۱۹۹۰) از رهگذر یک مطالعه طولی دریافتند که برون‌گرایی قادر به پیش بینی احساس شادمانی است. البته جرأت‌ورزی در این مطالعه در حکم واسطه بود. یعنی برون‌گرایان به دلیل جرأت‌ورزیشان شاد بودند.

در بررسیهای مربوط به افراد افسرده نیز، اشخاص ناشادکام تمایل دارند که تنها،

هولمزتروم^۱ و ورینگ (۱۹۸۵) روشن ساختند که ارتباطات اجتماعی خوب در یک دوره زمانی، سطح برون‌گرایی را افزایش می‌دهند و این به نوبه خود منجر به شادکامی می‌شود.

هرینگر^۲ (۱۹۸۸) بخشی از مقیاس «پنج عامل بزرگ» که برون‌گرایی را به همراه ۶ جنبه آن می‌سنجید مورد استفاده قرار داد. او دریافت جنبه‌ای که قویترین همبستگی را با رضایت از زندگی داشت، برای مردان جرأت‌ورزی و برای زنان گرمی و جمع‌گرایی بود. فرانسیس (۱۹۹۹) نیز در مورد ۳۵۶ آزمودنی دریافت که اکثر ماده‌های پرسشنامه شادکامی آکسفورد با برون‌گرایی و روان‌نژندی همبستگی دارد.

لارسن و کتلاز (۱۹۹۱) دریافتند که برون‌گرایان نسبت به درون‌گرایان بیشتر تحت تأثیر القای خلق مثبت قرار می‌گیرند، در حالی که بین این دو گروه در القای خلق و خوی منفی تفاوتی وجود نداشت. مجموعه مطالعاتی که انجام شده نشان داده است که شادکامی برون‌گرایان تا حدودی مربوط به لذتهای ناشی از تعامل اجتماعی با دوستان

3- Veenhoven

4- Lu

1- Holmstrom

2- Herringer

گوشه‌گیر و بی‌ثمر باشند. آنها به طور کلی فاقد مهارت‌های اجتماعی هستند. در تعدادی از بررسیها بر روی نمونه‌های بزرگسال، هیلز و آرجیل (۲۰۰۱)، به طور هماهنگ همبستگیهای نیرومندی بین شادکامی و برون‌گرایی یافته‌اند.

روان‌نژندی نیز یک ارتباط منظم و قوی اما منفی با شادکامی دارد. دنو و کوپر^۱ (۱۹۹۸) فراتحلیلی حاصل از پژوهشهایی را که در آنها شاخصهای گوناگون روان‌نژندی و شادکامی به کار گرفته شده بود، گزارش می‌کنند. این گزارش نشان می‌دهد که روان‌نژندی یک همبستگی منفی نسبتاً متوسط با شادکامی دارد. واتسون و کلارک^۲ (۱۹۸۴)، به نقل از کار^۳ (۲۰۰۴) از تحقیقی نتیجه گرفتند که ارتباط بین روان‌نژندی و عواطف منفی به قدری قوی است که این دو متغیر می‌توانند معادل یکدیگر تلقی شوند. این پژوهش نشان داد که بین روان‌نژندی و شادکامی همبستگی قوی ($r = -0.67$) وجود دارد. همچنین، تحقیق آنها روشن ساخت که همبستگی بین شاخص توجه به زندگی و

شادکامی ۰/۸۵ و همبستگی بین گرایش به ارتباط و شادکامی ۰/۵۱ است.

در تحقیق فارنهام و چنگ^۴ (۱۹۹۷)، شادکامی با پنج عامل بزرگ شخصیت همبستگی معنی‌دار نشان داده است. وقتی نمره‌های این پنج عامل همراه با دو متغیر جنسیت و سن وارد معادله رگرسیون سلسله‌مراتبی شدند و نمره شادکامی به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شد، ۴۳٪ واریانس شادکامی به وسیله متغیرهای پیش‌بین تبیین گردید. البته در نهایت، از میان ۷ متغیر، تنها روان‌نژندی، برون‌گرایی و وظیفه‌شناسی معنی‌دار بودند.

در مطالعه‌ای بر روی نمونه‌ای مشتمل بر ۱۱۲ نفر دانشجو و افراد غیردانشجو، رابطه بین الگوی پنج‌عاملی شخصیت، هوش هیجانی و شادکامی مورد بررسی قرار گرفت. همسو با برخی از پژوهشهای مشابه، چهار عامل با شادکامی و هوش هیجانی رابطه مثبت نشان دادند. این عوامل عبارتند از روان‌نژندی، برون‌گرایی، وظیفه‌شناسی و توافق‌پذیری (پرموزیک^۵، بنت^۶ و فارنهام، ۲۰۰۷).

4- Furnham & Cheng

5- Premuzic

6- Bennett

1- De Neve & Cooper

2- Watson & Clark

3- Carr

مدنظر قرار گرفته‌اند. به این ترتیب، تعیین روابط ساده و چندگانه بین متغیرهای مزبور، موضوع این پژوهش را تشکیل می‌دهد.

فرضیه‌های پژوهش

در این پژوهش، مجموعاً ۱۸ فرضیه مورد بررسی و آزمون قرار گرفته‌اند. از این ۱۸ فرضیه، ۶ فرضیه اصلی یا کلی به همه دانشجویان مورد مطالعه، ۶ فرضیه فرعی به دانشجویان دختر و ۶ فرضیه فرعی دیگر به دانشجویان پسر اختصاص یافته است. نظر به این که جهت هر سه دسته فرضیه یکسان است، در این نوشتار تنها به درج فرضیه‌های اصلی مبادرت می‌ورزیم. این فرضیه‌ها به شرح زیرند:

- ۱- بین روان نژندی و احساس شادکامی در دانشجویان رابطه منفی وجود دارد.
- ۲- بین برون گرایی و احساس شادکامی در دانشجویان رابطه مثبت وجود دارد.
- ۳- بین گشاده ذهنی و احساس شادکامی در دانشجویان رابطه مثبت وجود دارد.
- ۴- بین توافق پذیری و احساس شادکامی در دانشجویان رابطه مثبت وجود دارد.
- ۵- بین وظیفه شناسی و احساس شادکامی در دانشجویان رابطه مثبت وجود دارد.

نیرومندترین شواهد مبنی بر رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و شادکامی از فرا تحلیل دنو و کوپر (۱۹۹۸) نشأت گرفته است. نتایج این مطالعه حاکی از آن است که چهار عامل، یعنی ثبات هیجانی، وظیفه شناسی، برون گرایی و توافق پذیری زمینه‌ساز بروز احساس شادمانی هستند. به زعم برخی از پژوهشگران، عموماً چنین به نظر می‌رسد که ثبات هیجانی و برون گرایی، اساس زیستی شادکامی و توافق پذیری و وظیفه شناسی به ترتیب زمینه ظهور مؤلفه‌های اجتماعی و موفقیت شادکامی را فراهم می‌سازند (کارور و شی‌یر^۱، ۲۰۰۴؛ هیز و جوزف^۲، ۲۰۰۳ و فارنهام و چنگ، ۱۹۹۷).

در پژوهش حاضر، الگوی پنج عاملی شخصیت^۳ که مرکب از پنج ویژگی شخصیتی شناخته شده به نام روان نژندی^۴، برون گرایی^۵، گشاده ذهنی^۶، توافق پذیری^۷ و وظیفه شناسی^۸ است، به عنوان متغیرهای پیش بین و احساس شادکامی به عنوان متغیر ملاک

- 1- Carver & Scheier
- 2- Hayes & Joseph
- 3- Personality Big Five Model
- 4- neuroticism
- 5- extraversion
- 6- openness
- 7- agreeableness
- 8- conscientiousness

بررسی ویژگیهای شخصیتی دانشجویان، فرم کوتاه مقیاس (NEO-FFI)^۲ که حاوی پنج حیطه و ۶۰ سؤال است، به کار بسته شد. این حیطه‌ها به ترتیب عبارتند از روان نژندی یا روان رنجورخویی (N)، برون گرایی (E)، گشاده ذهنی (O)، توافق پذیری (A) و وظیفه شناسی (C). هر یک از این پنج حیطه نیز با ۱۲ سؤال مورد سنجش قرار می‌گیرند. پایایی فرم کوتاه پرسشنامه نئو به وسیله پژوهشگران مختلف هم در خارج و هم در داخل کشور مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. در پژوهشی در خارج از کشور (کاستا و مک کری، ۲۰۰۴)، به ترتیب ضرایب بازآزمایی ۰/۸۳، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و ۰/۷۹ برای پنج عامل نئو گزارش شده است. در تحقیق دیگری (کوک^۳، ۱۹۹۹) بر روی ۱۱۷ زوج، آلفای کرونباخ فرم کوتاه از ۰/۸۵ تا ۰/۹۲ اعلام گردیده است.

نتایج بررسی پایایی فرم کوتاه پرسشنامه نئو در چند پژوهش داخلی (امان الهی فرد، ۱۳۸۴؛ محمدزاده ادملایی، ۱۳۸۳؛ حسینی لرگانی، ۱۳۸۶) و نیز در پژوهش حاضر در جدولهای ۱ و ۲ درج شده است.

دارد. ویژگیهای پنجگانه شخصیتی با احساس شادکامی در دانشجویان رابطه چندگانه دارند.

روش

۱. جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری پژوهش حاضر مشتمل بر دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز است. که از بین آنها ۳۵۶ دانشجوی دختر و ۲۱۳ دانشجوی پسر به عنوان نمونه تحقیق با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب گردیده است.

۲. ابزار پژوهش

با توجه به موضوع تحقیق و متغیرهای مورد نظر، برای بررسی و آزمودن فرضیه‌ها از دو مقیاس به شرح زیر استفاده شده است:

الف. فرم کوتاه پرسشنامه شخصیتی نئو

پرسشنامه شخصیتی نئو، بر اساس الگوی پنج عاملی شخصیت، در دو فرم ۲۴۰ و ۶۰ سؤالی تهیه و تدوین شده است (کاستا و مک کری^۱، ۱۹۸۵). در پژوهش حاضر، برای

2- Neo Five-Factor Inventory

3- Cook

1- McCrae

جدول ۱. ضرایب پایایی فرم کوتاه پرسشنامه نئو در چند پژوهش داخلی

پژوهشگر	محمدزاده ادملابی		امان الهی فرد		حسینی لرگانی
	آلفای کرونباخ	باز آزمایی	آلفای کرونباخ	باز آزمایی	
پنج عامل فرم کوتاه	پایایی				
روان نژندی	۰/۶۲	۰/۷۲	۰/۷۶	۰/۸۷	۰/۸۰
برون گرابی	۰/۵۸	۰/۶۸	۰/۶۵	۰/۸۴	۰/۶۴
گشاده ذهنی	۰/۶۸	۰/۷۸	۰/۵۹	۰/۷۹	۰/۵۲
توافق پذیری	۰/۶۵	۰/۷۰	۰/۴۸	۰/۸۰	۰/۵۳
وظیفه شناسی	۰/۶۴	۰/۷۹	۰/۸۵	۰/۸۳	۰/۸۲

جدول ۲. ضرایب پایایی فرم کوتاه پرسشنامه شخصیتی نئو در تحقیق حاضر

پنج عامل فرم کوتاه	گروه	ضرایب پایایی	
		آلفای کرونباخ	تصنیف
روان نژندی	کل دانشجویان	۰/۸۱	۰/۸۲
	دانشجویان دختر	۰/۸۳	۰/۸۲
	دانشجویان پسر	۰/۷۹	۰/۸۲
برون گرابی	کل دانشجویان	۰/۷۳	۰/۶۹
	دانشجویان دختر	۰/۷۳	۰/۷۰
	دانشجویان پسر	۰/۷۳	۰/۶۷
گشاده ذهنی	کل دانشجویان	۰/۵۰	۰/۵۳
	دانشجویان دختر	۰/۴۸	۰/۵۲
	دانشجویان پسر	۰/۵۳	۰/۵۵
توافق پذیری	کل دانشجویان	۰/۶۱	۰/۶۰
	دانشجویان دختر	۰/۶۳	۰/۶۰
	دانشجویان پسر	۰/۵۵	۰/۵۸
وظیفه شناسی	کل دانشجویان	۰/۸۲	۰/۸۱
	دانشجویان دختر	۰/۸۱	۰/۷۹
	دانشجویان پسر	۰/۸۳	۰/۸۱

از لحاظ بررسی اعتبار فرم کوتاه، مطالعات گوناگونی در خارج از کشور انجام شده است. بر اساس گزارش کاستا و مک کری (۲۰۰۴)، فرم کوتاه در کشورهای کانادا، آلمان، لهستان، جمهوری چک و اسلواکی به وسیله روش تحلیل عوامل مورد بررسی قرار گرفته است. یافته‌های این پژوهشها که بر روی نمونه‌های مختلف دانشجویی، دانش آموزی، تیزهوش و ... صورت گرفته‌اند حاکی از آنست که در هر یک از این بررسیها پنج عامل قصد شده به دست آمده‌اند. البته، برخی از ماده‌ها به دلیل نداشتن بارعاملی مطلوب ضعیف تشخیص داده شده و زمینه را برای تجدیدنظر آزمون فراهم ساخته‌اند.

همچنین، پژوهشگران مزبور (کاستا و مک کری، ۲۰۰۴)، همبستگی فرم کوتاه نئو را با فرم بلند آن در یک نمونه ۱۴۹۲ نفری از افراد بزرگسال مورد مطالعه قرار داده‌اند. ضرایب همبستگی حاصل از این پژوهش به ترتیب برای پنج عامل عبارتند از ۰/۸۳، ۰/۸۳، ۰/۹۱، ۰/۷۶ و ۰/۸۶. کیامهر (۱۳۸۱) نیز از همبسته کردن دو فرم کوتاه و بلند نئو در یک پژوهشی بر روی دانشجویان علوم انسانی در دانشگاه تهران به ترتیب به ضرایب ۰/۷۵، ۰/۹۱، ۰/۷۱، ۰/۷۸ و ۰/۷۵ دست یافته است.

ب. مقیاس شادکامی آکسفورد

مقیاس شادکامی آکسفورد (OHI)^۱ یکی از ابزارهای خودسنجی معروفی است که در اکثر پژوهشهای مربوط به شادکامی و نیز در تحقیق حاضر مورد استفاده قرار گرفته است. این مقیاس دارای ۲۹ ماده است و بر اساس دیدگاه آرچیل و کراسلند^۲ (۱۹۸۹) درباره احساس شادکامی و نیز نظر بک درباره افسردگی، تعبیه و تهیه شده است. به عقیده آرچیل و کراسلند (۱۹۸۹)، شادکامی سه مؤلفه عمده را در بر می‌گیرد: فراوانی و درجه عاطفه مثبت یا شور و شغف، سطح متوسط رضایت خاطر یا خشنودی در طول یک دوره، و غیبت احساسات منفی چون افسردگی و اضطراب. هر ماده این مقیاس با چهار گزینه (عبارت) که بیانگر سطوح متفاوت شادکامی‌اند، مشخص شده است. در واقع، هر گزینه در برگزیده درجه‌ای از احساس شادکامی است و آزمودنی باید یکی از چهار گزینه را به عنوان پاسخ مورد نظر برگزیند.

آرچیل و همکاران (۱۹۸۹) پایایی این ابزار را به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۰ و

1- Oxford Happiness Inventory

2- Crossland

پایایی بازآزمایی آن را پس از ۷ هفته ۰/۷۸ گزارش کرده‌اند. همین پژوهشگران برای اعتباریابی همزمان مقیاس شادکامی آکسفورد، با استفاده از قضاوت دوستان به ضریب ۰/۴۳ و برای اعتباریابی سازه آن، از همبسته کردن نمره شادکامی با نمره‌های عاطفه مثبت، خشنودی و عاطفه منفی به ضرایب ۰/۳۲، ۰/۵۷ و ۰/۵۲- دست یافته‌اند.

در پژوهش حاضر نیز پایایی مقیاس به دو روش آلفای کرونباخ و تنصیف برای کل افراد نمونه بررسی شده است. ضرایب پایایی محاسبه شده به ترتیب عبارتند از ۰/۹۲ و ۰/۹۲. اعتبار سازه مقیاس نیز با همبسته کردن نمره شادکامی با نمره‌های عزت نفس، خوش بینی و سلامت عمومی در کل دانشجویان تعیین شده است. ضرایب اعتبار به دست آمده به ترتیب عبارتند از ۰/۶۴، ۰/۵۱ و ۰/۵۶.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های این پژوهش مشتمل بر یافته‌های توصیفی و یافته‌های مرتبط با فرضیه‌ها هستند که به شرح زیر گزارش می‌شوند. یافته‌های توصیفی در جدولهای ۳ و ۴ و یافته‌های مربوط به فرضیه‌های پژوهش در جدولهای ۵ تا ۸ ارائه می‌گردند.

در جدول ۵ ضرایب همبستگی ساده بین ویژگی‌های شخصیتی و احساس شادکامی برای کل دانشجویان، دانشجویان دختر و دانشجویان پسر درج شده‌اند. نتایج جدول ۵ حاکی از آنند که:

الف. ضرایب همبستگی بین روان نژندی و احساس شادکامی برای کل دانشجویان، دانشجویان دختر و دانشجویان پسر به ترتیب عبارتند از ۰/۶۲، ۰/۶۵ و ۰/۵۸- ($p < ۰/۰۰۰۱$).

ب. ضرایب همبستگی بین برون گرایی و احساس شادکامی برای کل دانشجویان، دانشجویان دختر و دانشجویان پسر به ترتیب عبارتند از ۰/۶۴، ۰/۶۴ و ۰/۶۶ ($p < ۰/۰۰۰۱$).

ج. ضرایب همبستگی بین گشاده ذهنی و احساس شادکامی برای کل دانشجویان، دانشجویان دختر و دانشجویان پسر به ترتیب عبارتند از ۰/۳۸، ۰/۳۴ ($p < ۰/۰۰۰۱$) و ۰/۱۸ ($p < ۰/۰۰۰۴$).

د. ضرایب همبستگی بین توافق پذیری و احساس شادکامی برای کل دانشجویان، دانشجویان دختر و دانشجویان پسر به ترتیب عبارتند از ۰/۳۶، ۰/۳۵ و ۰/۳۵ ($p < ۰/۰۰۰۱$).

جدول ۳. میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره ویژگی های شخصیتی (روان نژندی، برون گرایی، گشاده ذهنی، توافق پذیری و وظیفه شناسی) دانشجویان مورد مطالعه

تعداد	حداکثر نمره	حداقل نمره	انحراف معیار	میانگین	شاخص آماری	
					گروه	متغیرها
۳۵۶	۴۵/۰۰	۲/۰۰	۸/۲۲	۲۱/۷۴	دانشجویان دختر	روان نژندی
۲۱۳	۴۱/۰۰	۲/۰۰	۷/۲۷	۲۱/۰۵	دانشجویان پسر	
۵۶۹	۴۵/۰۰	۲/۰۰	۷/۸۸	۲۱/۴۹	کل دانشجویان	
۳۵۶	۴۵/۰۰	۹/۰۰	۶/۴۲	۲۸/۲۲	دانشجویان دختر	برون گرایی
۲۱۳	۴۶/۰۰	۹/۰۰	۶/۰۹	۲۸/۵۹	دانشجویان پسر	
۵۶۹	۴۶/۰۰	۹/۰۰	۶/۳۰	۲۸/۳۵	کل دانشجویان	
۳۵۶	۴۱/۰۰	۱۶/۰۰	۴/۶۹	۲۹/۲۷	دانشجویان دختر	گشاده ذهنی
۲۱۳	۴۱/۰۰	۱۷/۰۰	۵/۲۲	۲۸/۵۰	دانشجویان پسر	
۵۶۹	۴۱/۰۰	۱۶/۰۰	۴/۹۰	۲۸/۹۸	کل دانشجویان	
۳۵۶	۴۶/۰۰	۱۲/۰۰	۵/۵۷	۳۱/۸۵	دانشجویان دختر	توافق پذیری
۲۱۳	۴۵/۰۰	۱۱/۰۰	۵/۰۱	۳۰/۲۹	دانشجویان پسر	
۵۶۹	۴۶/۰۰	۱۱/۰۰	۵/۴۱	۳۱/۲۷	کل دانشجویان	
۳۵۶	۴۷/۰۰	۹/۹۱	۶/۵۱	۳۳/۴۶	دانشجویان دختر	وظیفه شناسی
۲۱۳	۴۷/۰۰	۱۰/۰۰	۷/۲۱	۳۱/۱۳	دانشجویان پسر	
۵۶۹	۴۷/۰۰	۹/۹۱	۶/۸۶	۳۲/۵۹	کل دانشجویان	

جدول ۴. میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره احساس شادکامی دانشجویان مورد مطالعه

تعداد	حداکثر نمره	حداقل نمره	انحراف معیار	میانگین	شاخص آماری	
					متغیر	گروه
۳۵۶	۷۹	۵	۱۳/۰۶	۴۲/۳۹	احساس شادکامی	دانشجویان دختر
۲۱۳	۸۱	۵	۱۲/۹۷	۴۰/۴۵		دانشجویان پسر
۵۶۹	۸۱	۵	۱۳/۰۵	۴۱/۶۶		کل دانشجویان

جدول ۵. ضرایب همبستگی ساده ویژگی های شخصیتی (روان نژندی، برون گرایی، گشاده ذهنی، توافق پذیری و وظیفه شناسی) با احساس شادکامی در دانشجویان مورد مطالعه

تعداد نمونه (n)	سطح معنی داری (p)	ضریب همبستگی (r)	شاخصهای آماری گروه	متغیر پیش بین	متغیر ملاک
۵۶۹	۰/۰۰۰۱	-۰/۶۲	کل دانشجویان	روان نژندی	احساس شادکامی
۳۵۶	۰/۰۰۰۱	-۰/۶۵	دانشجویان دختر		
۲۱۳	۰/۰۰۰۱	-۰/۵۸	دانشجویان پسر		
۵۶۹	۰/۰۰۰۱	۰/۶۴	کل دانشجویان	برون گرایی	
۳۵۶	۰/۰۰۰۱	۰/۶۴	دانشجویان دختر		
۲۱۳	۰/۰۰۰۱	۰/۶۶	دانشجویان پسر		
۵۶۹	۰/۰۰۰۱	۰/۲۸	کل دانشجویان	گشاده ذهنی	
۳۵۶	۰/۰۰۰۱	۰/۳۴	دانشجویان دختر		
۲۱۳	۰/۰۰۰۴	۰/۱۸	دانشجویان پسر		
۵۶۹	۰/۰۰۰۱	۰/۳۶	کل دانشجویان	توافق پذیری	
۳۵۶	۰/۰۰۰۱	۰/۳۵	دانشجویان دختر		
۲۱۳	۰/۰۰۰۱	۰/۳۵	دانشجویان پسر		
۵۶۹	۰/۰۰۰۱	۰/۴۳	کل دانشجویان	وظیفه شناسی	
۳۵۶	۰/۰۰۰۱	۰/۴۲	دانشجویان دختر		
۲۱۳	۰/۰۰۰۱	۰/۴۳	دانشجویان پسر		

ح) ضرایب همبستگی بین وظیفه‌شناسی و احساس شادکامی برای کل دانشجویان، دانشجویان دختر و دانشجویان پسر به ترتیب عبارتند از $0/43$ ، $0/42$ و $0/43$ ($p < 0/001$). همان طور که ملاحظه می‌گردد، ضرایب همبستگی بین روان نژندی و احساس شادکامی منفی ولی ضرایب همبستگی بین بقیه ویژگیهای شخصیتی و احساس شادکامی مثبت هستند. این یافته‌ها با فرضیه‌های یکم تا پنجم پژوهش، یعنی فرضیه‌های اصلی و نیز فرضیه‌های فرعی مرتبط با آنها همسو هستند. بدین ترتیب، یافته‌های جدول ۵ مؤید فرضیه‌ها هستند و بر صحت آنها حکم می‌کنند.

برای آزمودن فرضیه ششم و فرضیه‌های فرعی مربوط به آن، از تحلیل رگرسیون با روش ورود و مرحله‌ای استفاده شده است. نتایج این تحلیلها به ترتیب در جدولهای ۶، ۷ و ۸ ارائه شده‌اند. همان طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی متغیرهای شخصیتی با متغیر ملاک (احساس شادکامی) برای کل دانشجویان برابر با $MR=0/74$ و $F=1336/99$ و $RS=0/55$ در سطح $p < 0/001$ معنی‌دار است. چنان که ملاحظه می‌گردد، مقدار ضریب همبستگی چندگانه ($MR=0/74$) از مقدار رابطه ساده هر یک از

متغیرهای پیش بین با متغیر ملاک بیشتر است. بنابراین، فرضیه ششم پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد. ضریب تعیین محاسبه شده ($RS=0/58$) حاکی از آن است که 58% واریانس احساس شادکامی دختران به وسیله متغیرهای پیش بین قابل تبیین است.

همان طور که در جدول ۷ مشاهده می‌گردد، ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی ویژگیهای شخصیتی با احساس شادکامی برای دانشجویان دختر برابر با $MR=0/76$ و $RS=0/58$ و $F=96/34$ که در سطح $p < 0/001$ معنی‌دار است. چنان که ملاحظه می‌شود، مقدار ضریب همبستگی چندگانه ($MR=0/76$) از مقدار رابطه ساده هر یک از متغیرهای پیش بین با متغیر ملاک بیشتر است. بنابراین، فرضیه هفتم پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد. ضریب تعیین محاسبه شده ($RS=0/58$) حاکی از آن است که 58% واریانس احساس شادکامی دختران به وسیله متغیرهای پیش بین قابل تبیین است.

رابطه الگوی پنج عاملی شخصیت با احساس شادکامی در دانشجویان ...

۱۷۷

جدول ۶. ضرایب همبستگی چندگانه ویژگیهای شخصیتی با احساس شادکامی در کل دانشجویان با روش ورود (Enter)

مقدار ثابت (a)	ضرایب رگرسیون (β)					نسبت F احتمال p	ضریب تعیین RS	همبستگی چندگانه MR	شاخص آماری متغیرهای پیش بین	متغیر ملاک	روش (Enter)
	۵	۴	۳	۲	۱						
۶۳/۷۱					$\beta = -0.12$ $b = -1.03$ $t = -18.78$ $p = 0.0001$	$F = 352.52$ $p < 0.0001$	0.38	0.62	۱- روان نژندی	احساس شادکامی	ورود (Enter)
۲۹/۷۶				$\beta = 0.44$ $b = 0.90$ $t = 12.48$ $p = 0.0001$	$\beta = -0.38$ $b = -0.63$ $t = -10.99$ $p = 0.0001$	$F = 302.18$ $p < 0.0001$	0.52	0.72	۲- برون گرایی		
۲۳/۱۰			$\beta = 0.10$ $b = 0.28$ $t = 3.43$ $p = 0.0001$	$\beta = 0.41$ $b = 0.85$ $t = 11.61$ $p = 0.0001$	$\beta = -0.38$ $b = -0.53$ $t = -10.94$ $p = 0.0001$	$F = 209.21$ $p < 0.0001$	0.53	0.73	۳- گشاده ذهنی		
۱۴/۳۵		$\beta = 0.12$ $b = 0.28$ $t = 3.76$ $p = 0.0001$	$\beta = 0.10$ $b = 0.25$ $t = 3.19$ $p = 0.0001$	$\beta = 0.40$ $b = 0.83$ $t = 11.43$ $p = 0.0001$	$\beta = -0.34$ $b = -0.57$ $t = -9.72$ $p = 0.0001$	$F = 164.07$ $p < 0.0001$	0.54	0.73	۴- توافق پذیری		
۹/۶۶	$\beta = 0.12$ $b = 0.23$ $t = 3.71$ $p = 0.0001$	$\beta = 0.08$ $b = 0.20$ $t = 2.66$ $p = 0.008$	$\beta = 0.09$ $b = 0.24$ $t = 3.07$ $p = 0.002$	$\beta = 0.38$ $b = 0.79$ $t = 10.93$ $p = 0.0001$	$\beta = -0.32$ $b = -0.52$ $t = -8.86$ $p = 0.0001$	$F = 137.99$ $p < 0.0001$	0.55	0.74	۵- وظیفه شناسی		

ادامه جدول ۶. ضرایب همبستگی چندگانه ویژگیهای شخصیتی با احساس شادکامی در کل دانشجویان با روش مرحله‌ای (Stepwise)

مقدار ثابت (a)	ضرایب رگرسیون (β)					نسبت F احتمال p	RS	MR	متغیرهای پیش بین	احساس شادکامی	مرحله ای (Stepwise)
۳/۹۱					$\beta = ۰/۶۴$ $b = ۱/۳۳$ $t = ۱۹/۹۸$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$F = ۳۹۹/۲۴$ $p < ۰/۰۰۰۱$	۰/۴۱	۰/۶۴	۱- برون گرایی		
۲۹/۷۶				$\beta = -۰/۳۸$ $b = -۰/۶۳$ $t = -۱۰/۹۹$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$\beta = ۰/۴۴$ $b = ۰/۹۰$ $t = ۱۲/۴۸$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$F = ۳۰۲/۱۸$ $p < ۰/۰۰۰۱$	۰/۵۲	۰/۷۲	۲- روان نزدی		
۲۰/۴۳			$\beta = ۰/۱۵$ $b = ۰/۲۹$ $t = ۴/۷۳$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$\beta = -۰/۳۴$ $b = -۰/۵۶$ $t = -۹/۴۸$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$\beta = ۰/۴۱$ $b = ۰/۸۴$ $t = ۱۱/۷۳$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$F = ۲۱۶/۵۳$ $p < ۰/۰۰۰۱$	۰/۵۴	۰/۷۳	۳- وظیفه شناسی		
۱۴/۶۵		$\beta = ۰/۱۰$ $b = ۰/۲۵$ $t = ۳/۲۲$ $p = ۰/۰۰۱$	$\beta = ۰/۱۵$ $b = ۰/۲۸$ $t = ۴/۵۷$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$\beta = -۰/۳۳$ $b = -۰/۵۵$ $t = -۹/۴۸$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$\beta = ۰/۳۹$ $b = ۰/۸۰$ $t = ۱۰/۹۶$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$F = ۱۶۷/۶۷$ $p < ۰/۰۰۰۱$	۰/۵۴	۰/۷۴	۴- گشاده ذهنی		
۹/۶۶	$\beta = ۰/۰۸$ $b = ۰/۲۰$ $t = ۲/۶۶$ $p = ۰/۰۰۸$	$\beta = ۰/۰۹$ $b = ۰/۲۴$ $t = ۳/۰۷$ $p = ۰/۰۰۲$	$\beta = ۰/۱۲$ $b = ۰/۲۳$ $t = ۳/۷۱$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$\beta = -۰/۳۲$ $b = -۰/۵۲$ $t = -۸/۸۶$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$\beta = ۰/۳۸$ $b = ۰/۷۹$ $t = ۱۰/۹۳$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$F = ۱۳۶/۹۹$ $p < ۰/۰۰۰۱$	۰/۵۵	۰/۷۴	۵- توافق پذیری		

رابطه الگوی پنج عاملی شخصیت با احساس شادکامی در دانشجویان ...

۱۷۹

جدول ۷. ضرایب همبستگی چند گانه ویژگیهای شخصیتی با احساس شادکامی در دانشجویان دختر با روش ورود (Enter)

مقدار ثابت (a)	ضرایب رگرسیون (β)					نسبت F احتمال p	ضریب تعیین RS	همبستگی چند گانه MR	شاخص آماری متغیرهای پیش بین	متغیر ملاک	روش ورود (Enter)
	۵	۴	۳	۲	۱						
۶۴/۹۳					$\beta = -0/65$ $b = -1/04$ $t = -16/18$ $p = 0/0001$	$F = 261/69$ $p < 0/0001$	0/43	0/65	۱- روان نژندی	احساس شادکامی	ورود (Enter)
۳۳/۸۵				$\beta = 0/41$ $b = 0/84$ $t = 9/74$ $p = 0/0001$	$\beta = -0/43$ $b = -0/69$ $t = -10/31$ $p = 0/0001$	$F = 212/91$ $p < 0/0001$	0/55	0/74	۲- برون گرایی		
۲۴/۴۴			$\beta = 0/13$ $b = 0/37$ $t = 3/58$ $p = 0/0001$	$\beta = 0/38$ $b = 0/77$ $t = 8/89$ $p = 0/0001$	$\beta = -0/42$ $b = -0/67$ $t = -10/12$ $p = 0/0001$	$F = 150/97$ $p < 0/0001$	0/56	0/75	۳- گشاده ذهنی		
۱۶/۴۸		$\beta = 0/11$ $b = 0/25$ $t = 2/86$ $p = 0/004$	$\beta = 0/13$ $b = 0/36$ $t = 3/47$ $p = 0/001$	$\beta = 0/37$ $b = 0/75$ $t = 8/69$ $p = 0/0001$	$\beta = -0/39$ $b = -0/62$ $t = -9/22$ $p = 0/0001$	$F = 117/59$ $p < 0/0001$	0/57	0/76	۴- توافق پذیری		
۱۲/۰۷	$\beta = 0/09$ $b = 0/19$ $t = 2/33$ $p = 0/020$	$\beta = 0/08$ $b = 0/19$ $t = 2/06$ $p = 0/040$	$\beta = 0/13$ $b = 0/36$ $t = 3/51$ $p = 0/001$	$\beta = 0/35$ $b = 0/72$ $t = 8/34$ $p = 0/0001$	$\beta = -0/37$ $b = -0/59$ $t = -8/50$ $p = 0/0001$	$F = 96/34$ $p < 0/0001$	0/58	0/76	۵- وظیفه شناسی		

ادامه جدول ۷. ضرایب همبستگی چندگانه ویژگیهای شخصیتی با احساس شادکامی در دانشجویان دختر با روش مرحله‌ای (Stepwise)

مقدار ثابت (a)	ضرایب رگرسیون (β)					نسبت F احتمال p	RS	MR	متغیرهای پیش بین	احساس شادکامی	مرحله ای (Stepwise)
۶۴/۹۳					$\beta = -0/65$ $b = -1/04$ $t = -16/18$ $p = 0/0001$	$F = 261/69$ $p < 0/0001$	0/43	0/65	۱- روان نژندی		
۳۳/۸۵					$\beta = 0/41$ $b = 0/84$ $t = 9/74$ $p = 0/0001$	$F = 212/91$ $p < 0/0001$	0/55	0/74	۲- برون گرایی		
۲۴/۴۴			$\beta = 0/13$ $b = 0/37$ $t = 3/58$ $p = 0/0001$	$\beta = 0/38$ $b = 0/77$ $t = 8/89$ $p = 0/0001$	$\beta = -0/42$ $b = -0/67$ $t = -10/12$ $p = 0/0001$	$F = 150/97$ $p < 0/0001$	0/56	0/75	۳- گشاده ذهنی	احساس شادکامی	مرحله ای (Stepwise)
۱۶/۳۸		$\beta = 0/12$ $b = 0/24$ $t = 3/06$ $p = 0/002$	$\beta = 0/13$ $b = 0/37$ $t = 3/60$ $p = 0/0001$	$\beta = 0/36$ $b = 0/73$ $t = 8/40$ $p = 0/0001$	$\beta = -0/38$ $b = -0/61$ $t = -8/90$ $p = 0/0001$	$F = 118/26$ $p < 0/0001$	0/57	0/76	۴- وظیفه شناسی		
۱۲/۰۷	$\beta = 0/08$ $b = 0/19$ $t = 2/06$ $p = 0/040$	$\beta = 0/09$ $b = 0/19$ $t = 2/33$ $p = 0/020$	$\beta = 0/13$ $b = 0/36$ $t = 3/51$ $p = 0/0001$	$\beta = 0/35$ $b = 0/72$ $t = 8/34$ $p = 0/0001$	$\beta = -0/37$ $b = -0/59$ $t = -8/50$ $p = 0/0001$	$F = 96/34$ $p < 0/0001$	0/58	0/76	۵- توافق پذیری		

رابطه الگوی پنج عاملی شخصیت با احساس شادکامی در دانشجویان ...

۱۸۱

جدول ۸. ضرایب همبستگی چندگانه ویژگیهای شخصیتی با احساس شادکامی در دانشجویان پسر با روش ورود (Enter)

مقدار ثابت (a)	ضرایب رگرسیون (β)					نسبت F احتمال p	ضریب تعیین RS	همبستگی چندگانه MR	شاخص آماری متغیرهای پیش بین	متغیر ملاک	روش ورود (Enter)
	۵	۴	۳	۲	۱						
۶۲/۰۵					$\beta = -۰/۵۸$ $b = -۱/۰۳$ $t = -۱۰/۲۰$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$F = ۱۰۴/۰۸$ $p < ۰/۰۰۰۱$	۰/۳۳	۰/۵۸	۱- روان نژندی		
۲۱/۶۸				$\beta = ۰/۴۹$ $b = ۱/۰۴$ $t = ۸/۱۴$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$\beta = -۰/۲۹$ $b = -۰/۵۲$ $t = -۴/۸۸$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$F = ۱۰۱/۲۶$ $p < ۰/۰۰۰۱$	۰/۴۹	۰/۷۰	۲- برون گرایی		
۱۹/۷۳			$\beta = ۰/۰۴$ $b = ۰/۰۹$ $t = ۰/۷۱$ $p = ۰/۴۷۶$	$\beta = ۰/۴۸$ $b = ۱/۰۲$ $t = ۷/۸۰$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$\beta = -۰/۳۰$ $b = -۰/۵۳$ $t = -۴/۹۰$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$F = ۶۷/۵۲$ $p < ۰/۰۰۰۱$	۰/۴۹	۰/۷۰	۳- گشاده ذهنی	احساس شادکامی	ورود (Enter)
۱۱/۵۵		$\beta = ۰/۱۰$ $b = ۰/۲۵$ $t = ۱/۸۱$ $p = ۰/۰۷۲$	$\beta = ۰/۰۳$ $b = ۰/۰۷$ $t = ۰/۵۶۸$ $p = ۰/۵۷۰$	$\beta = ۰/۴۸$ $b = ۱/۰۱$ $t = ۷/۷۴$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$\beta = -۰/۲۶$ $b = -۰/۴۶$ $t = -۴/۰۹$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$F = ۵۲/۰۰$ $p < ۰/۰۰۰۱$	۰/۵۰	۰/۷۱	۴- توافق پذیری		
۶/۴۳	$\beta = ۰/۱۴$ $b = ۰/۲۵$ $t = ۲/۴۶$ $p = ۰/۰۱۵$	$\beta = ۰/۰۸$ $b = ۰/۲۰$ $t = ۱/۴۱$ $p = ۰/۱۵۹$	$\beta = ۰/۰۲$ $b = ۰/۰۵$ $t = ۰/۳۸$ $p = ۰/۷۰۵$	$\beta = ۰/۴۵$ $b = ۰/۹۶$ $t = ۷/۳۳$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$\beta = -۰/۲۲$ $b = -۰/۴۰$ $t = -۳/۴۹$ $p = ۰/۰۰۱$	$F = ۴۳/۸۳$ $p < ۰/۰۰۰۱$	۰/۵۱	۰/۷۱	۵- وظیفه شناسی		

ادامه جدول ۸. ضرایب همبستگی چندگانه ویژگیهای شخصیتی با احساس شادکامی در دانشجویان پسر با روش مرحله‌ای (Stepwise)

مقدار ثابت (a)	ضرایب رگرسیون (β)			نسبت F احتمال p	RS	MR	متغیرهای پیش بین		
	۳	۲	۱						
۰/۳۹			$\beta = ۰/۶۶$ $b = ۱/۴۰$ $t = ۱۲/۷۰$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$F = ۱۶۱/۲۵$ $p < ۰/۰۰۰۱$	۰/۴۳	۰/۶۶	۱- برون گرایی	احساس شادکامی	مرحله ای (Stepwise)
۲۱/۶۸		$\beta = -۰/۲۹$ $b = -۰/۵۲$ $t = -۱۰/۳۱$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$\beta = ۰/۴۹$ $b = ۱/۰۴$ $t = ۱۲/۷۰$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$F = ۱۰۱/۲۶$ $p < ۰/۰۰۰۱$	۰/۴۹	۰/۷۰	۲- روان نزدی		
۱۳/۳۶	$\beta = ۰/۱۵$ $b = ۰/۲۷$ $t = ۲/۷۸$ $p = ۰/۰۰۶$	$\beta = -۰/۲۵$ $b = -۰/۴۴$ $t = -۴/۰۱$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$\beta = ۰/۴۶$ $b = ۰/۹۸$ $t = ۷/۶۰$ $p = ۰/۰۰۰۱$	$F = ۷۲/۲۳$ $p < ۰/۰۰۰۱$	۰/۵۱	۰/۷۱	۳- وظیفه شناسی		

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه الگوی پنج عاملی شخصیت با احساس شادکامی بر روی نمونه گسترده‌ای از دانشجویان دختر و پسر دوره کارشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز اجرا گردید.

تحلیل همبستگی و رگرسیون چندمتغیری فرضیه‌های پژوهش را تأیید کردند و به طور کلی نشان دادند که:

۱. بین روان نژندی و احساس شادکامی در کل افراد نمونه و دانشجویان دختر و پسر همبستگی منفی نسبتاً نیرومندی وجود دارد.
۲. بین برون گرایی و احساس شادکامی در کل افراد نمونه و دانشجویان دختر و پسر همبستگی مثبت نسبتاً نیرومندی وجود دارد.
۳. بین هر یک از متغیرهای گشاده ذهنی، وظیفه شناسی و توافق پذیری و احساس شادکامی در کل افراد نمونه و دانشجویان دختر و پسر همبستگی مثبت نسبتاً متوسطی وجود دارد.

۴. پنج عامل شخصیت با احساس شادکامی در کل افراد نمونه و دانشجویان دختر و پسر همبستگی چندگانه دارند.

اینک با توجه به نتایج پژوهش حاضر و برخی از پژوهشهای پیشین به تبیین یافته‌ها

همچنین، تحلیل رگرسیون به روش مرحله‌ای نشان می‌دهد که از میان متغیرهای پیش بین، به ترتیب روان نژندی، برون گرایی، گشاده ذهنی، وظیفه شناسی و توافق پذیری بهترین متغیرهای پیش بین احساس شادکامی هستند.

همان طور که در جدول ۸ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی ویژگیهای شخصیتی با متغیر ملاک برای دانشجویان پسر برابر با $MR=0/71$ و $RS=0/51$ که با $F=43/83$ در سطح $p<0/001$ معنی دار است. چنان که ملاحظه می‌گردد، مقدار ضریب همبستگی چندگانه ($MR=0/71$) از مقدار رابطه ساده هر یک از متغیرهای پیش بین با متغیر ملاک بیشتر است. بنابراین، فرضیه هشتم پژوهش نیز مورد تأیید قرار می‌گیرد. ضریب تعیین محاسبه شده ($RS=0/51$) بیانگر آن است که ۵۱٪ واریانس احساس شادکامی پسران به وسیله متغیرهای پیش بین قابل تبیین است.

همچنین، تحلیل رگرسیون به روش مرحله‌ای نشان می‌دهد که از میان متغیرهای پیش بین، به ترتیب برون گرایی، روان نژندی، وظیفه شناسی بهترین متغیرهای پیش بین احساس شادکامی هستند.

پرداخته می‌شود. نتایج به دست آمده ضمن تأیید نتایج تحقیقات انجام شده توسط پژوهشگران دیگر حاکی از آن است که بین روان نژندی و احساس شادکامی همبستگی منفی نسبتاً نیرومندی وجود دارد. تبیین این همبستگی بدین شرح است: احساس شادکامی دارای زمینه‌ای از عواطف مثبت همچون رضایت، خشنودی و لذت و کامجویی است و روان نژندی که یکی از مهمترین حیطه‌های شخصیت است شامل انواع مشکلات عاطفی از قبیل ترس، خصومت و افسردگی است (واتسون و کلارک، ۱۹۹۴، به نقل از کار، ۲۰۰۴). این مشکلات می‌توانند باورهای مثبت فرد را تضعیف کنند و در نتیجه زمینه بروز شادکامی را خنثی سازند. بدین ترتیب، عواطف منفی نقش بازدارندگی دارند و همچون مانعی در برابر احساس شادکامی، مردم آمیزی، روابط انسانی و حتی توفیق در مسائل خانوادگی و تربیتی قرار می‌گیرند (سلیگمن، ۲۰۰۲). رایان و دسی (۲۰۰۱)، به نقل از اسپانگلر و پال رکا، (۲۰۰۴) شادکامی را معادل بهزیستی و خوشبختی ذهنی می‌دانند و معتقدند که همه به دنبال به دست آوردن آن و دست یابی به آرامش و دوری از رنج و دردند. بنابراین، احساس شادکامی با روان نژندی در مقابل

یکدیگر قرار می‌گیرند و وجود یکی به منزله فقدان دیگری است. گاهی واقعاً چنین به نظر می‌رسد که این دو حالت دو قطب مخالف پیوستار عواطف هستند که رفتار را با ویژگیهای خود شکل می‌دهند.

همچنین، نتایج پژوهش نشان می‌دهند که بین برون گرایی و احساس شادکامی همبستگی مثبت نسبتاً نیرومندی وجود دارد. نتایج به دست آمده ضمن تأیید یافته‌های پژوهشهای انجام شده توسط پژوهشگران دیگر به نوعی حاکی از ارتباط محتوایی برون گرایی با احساس شادکامی است. اصولاً برون گرایی دارای محتوا و ماهیتی به شرح زیر است: با تحرک و ارتباط پیوند نزدیک دارد و از این رو می‌تواند منجر به پذیرش، گروه گرایی و مخاطب گرایی شود. با عواطف مثبت و مهارت داشتن در تولید موقعیتهای کامیاب کننده رابطه نزدیک دارد. همچنین، با داشتن ابتکار و جرأت ورزی برای ورود به جمع و مردم آمیزی مرتبط و همبسته است. هر یک از این مؤلفه‌ها می‌توانند برای ایجاد شادکامی مثمرتر واقع شوند. آرجیل و لو (۱۹۹۰) توانسته‌اند برون گرایی را در ارتباط با شادکامی تحلیل کنند و دریابند که هدف اصلی برون گرایی، احساس شادکامی و دست یابی به لذت و خوشی و تمتع از

فرصتهای زندگی است. حال اگر برون گرایی به عنوان یک ویژگی مهم شخصیتی تلقی گردد و افرادی فاقد آن باشند یا آن را به طور نسبی کمتر داشته باشند، آیا نمی‌توانند به احساس شادکامی یا لذت و خوشی دست یابند؟ پاسخ پژوهشگران به این پرسش چنین است که این گونه افراد می‌توانند مهارتهای لازم را برای به دست آوردن شادکامی نسبی کسب کنند.

وجود همبستگی مثبت بین توافق پذیری و احساس شادکامی حاکی از این است که توافق پذیری در اصل عبارت است از داشتن توانایی برای سازگاری با شرایط خود و دیگران. این متغیر اساساً مبتنی بر نوع دوستی، ابراز همدردی و علاقه‌مندی به کمک و یاری رسانی به دیگران است. ارتباط

مبتنی بر کمک به دیگران می‌تواند متقابلاً انتظار کمک از سوی دیگران را هم در پی داشته باشد و این امر یعنی داشتن ارتباط پویا با دیگران (گروسی فرشی، ۱۳۸۰). نمره بالا در این شاخص به منزله زمینه‌ای از اختلال شخصیت وابسته و نمره پایین در آن بیانگر اختلال شخصیت پارانوئید و رگه‌های ضد اجتماعی است، اما نمره‌های حد وسط می‌توانند برآورد مناسبی از وضعیت شخصیت متعادل فرد به دست دهند (کاستا و مک کری، ۱۹۹۰). در نهایت به این نتیجه می‌رسیم که نوع دوستی، ابراز همدردی و داشتن اشتیاق معقول و واقع‌گرایانه برای کمک و یاری رسانی به دیگران با رضایت و خشنودی و احساس شادکامی مرتبط و همبسته‌اند.

منابع

فارسی

- امان الهی فرد، عباس (۱۳۸۴). بررسی رابطه ویژگیهای شخصیتی و عوامل فردی- خانوادگی با رضایت زناشویی در کارکنان اداره های دولتی شهر اهواز. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- حسینی لرگانی، سیده فاطمه (۱۳۸۶). بررسی روابط ساده و چندگانه ویژگیهای پنجگانه شخصیتی با نگرشهای سه گانه شغلی در کارکنان شرکت کشت و صنعت امیرکبیر اهواز. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی صنعتی و سازمانی، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- شولتز، دوان و شولتز، سیدنی الن (۱۹۹۸). نظریه‌های شخصیت: ترجمه سید محمدی، یحیی (۱۳۸۴). تهران: نشر ویرایش.
- کیامهر، جواد (۱۳۸۱). هنجاریابی فرم کوتاه پرسشنامه پنج عاملی نئو و بررسی ساختار عاملی آن در بین دانشجویان علوم انسانی دانشگاههای تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد سنجش و اندازه گیری، دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
- گروسی فرشی، میرتقی (۱۳۸۰). رویکردهای نوین در ارزیابی شخصیت. نشر جامعه پژوه (نشر دانیال)، تبریز.
- محمدزاده ادملایی، رجبعلی (۱۳۸۴). مقایسه دانشجویان پسر دانشگاه شهید چمران اهواز دارای سبکهای یادگیری متفاوت از لحاظ ویژگیهای شخصیتی، انگیزه پیشرفت و عملکرد تحصیلی. پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی تربیتی، دانشگاه شهید چمران اهواز.

لاتین

- Argyle, M. & Lu, L. (1990). The happiness of extraverts. *Personality and Individual Differences*, 11, 1011-1017.
- Argyle, M. (1994). *The Psychology of Social Class*. London: Routledge.

- Carr, A. (2004). *Positive Psychology*. Hove and New York: Brunner-Routledge.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1980). Influence of extraversion and neuroticism on subjective well-being: happy and unhappy people. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38, 668-678.
- DeNeve, K. M., & Cooper, H. (1998). The happy personality: a meta-analysis of 137 personality traits and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 124, 197-229.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: the science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55: 34-43.
- Diener, E., Suh, E.M., Lucas, R.E., & Smith, H.L. (1999). Subjective well-being: three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125, 276-302.
- Francis, L. J. (1999). Happiness is a thing called stable extraversion: A further examination of the relationship between the Oxford Happiness Inventory and Eysenck's dimensional model of personality and goals. *Personality and Individual Differences*, 26, 5-11.
- Furnham, A., & Cheng, H. (1997). Personality and happiness. *Psychological Reports*, 80, 761-762.
- Headey, B., Veenhoven, R., & Wearing, A. (1991). Top-down versus bottom-up theories of subjective well-being. *Social Indicators Research*, 24, 81-100.
- Headey, B.W. & Wearing, A. (1992). *Understanding Happiness*. Melbourne, Australia: Longman Cheshire.
- Headey, B.W., Holmstrom, E.L., & Wearing, A.J. (1985). Models of well-being and ill-being. *Social Indicators Research*, 17, 211-234.
- Herringer, L.G. (1998). Facets of extraversion related to job satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 24, 731-733.
- Hills, P., & Argyle, M. (2001). Happiness, introversion-extraversion and happy introverts. *Personality and Individual Differences*, 30, 595-608.
- Lu, L., Shih, J. B., Lin, Y., & Ju, L. S. (1997). Personal and environmental correlates of happiness. *Personality and Individual Differences*, 23, 453-462.
- Myers, D. G., & Diener, E. (1995). Who is happy? *Psychological Science*, 6, 10-19.

-
- Premuzic, T.C., Bennett, E., & Furnham, A. (2007). The happy Personality: Mediatlional role of trait emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 42(8), 1633-1639.
- Seligman, M. (2002). *Authentic Happiness: Using the New Positive Psychology to Realize your Potential for Lasting Fulfilment*. New York: Free Press.
- Spangler, D.W., Palrecha, R. (2004). The relative contributions of extraversion, neuroticism, and personal strivings to happiness. *Journal of Personality and Individual Differences*, 37,1193-1203.